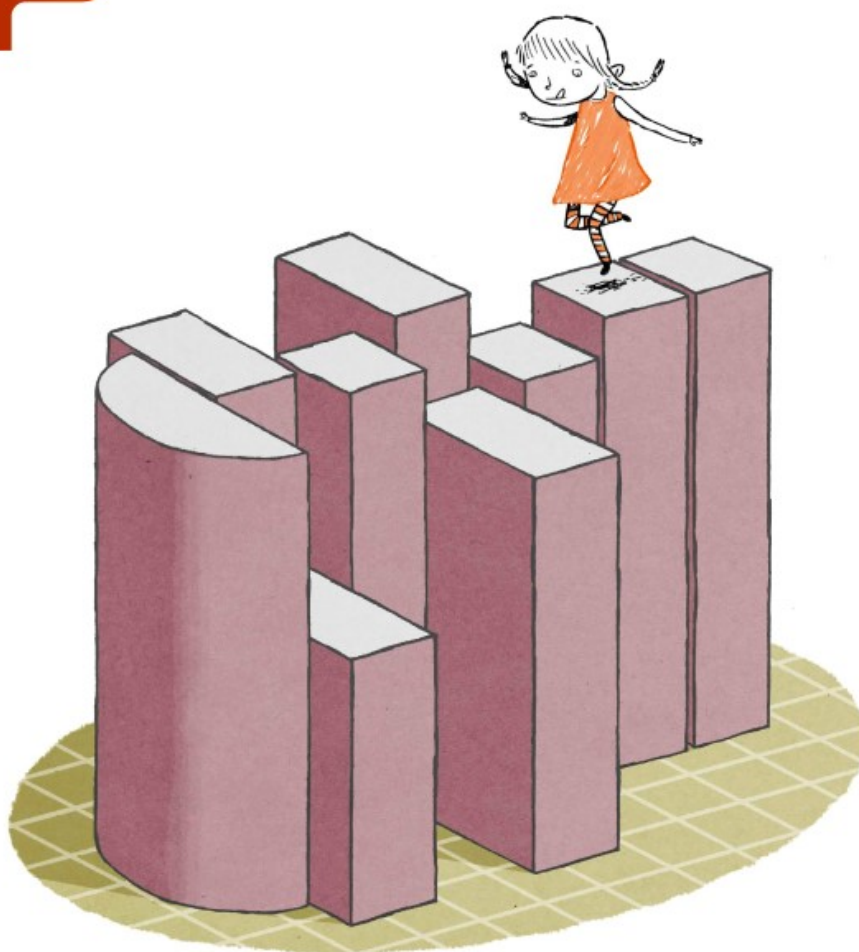

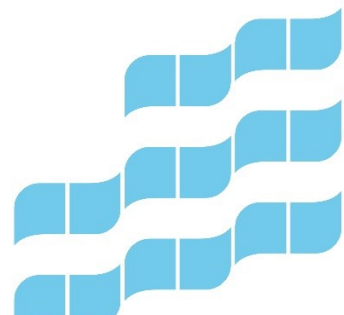

TAMPEREEN KAUPUNKI

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

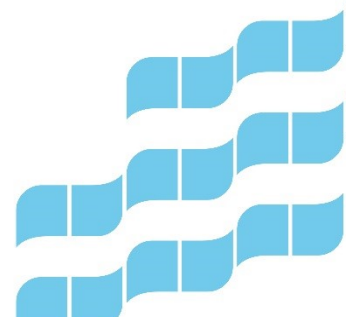

Raportti vuosilta 2018-2020

Sisällys

Johdanto.....	3
Kehittämiskohteiden raportointi teemoittain.....	5
1. Eri palveluja koskevat, yhteiset kehittämiskohteet ja niiden toteutuminen.....	5
2. Harrastaminen, vapaa-aika ja kulttuuri.....	9
3. Fyysinen hyvinvointi.....	12
4. Ravitsemus.....	15
5. Ehkäisevä päihdetyö.....	18
6. Psykososiaalinen tuki ja terveys.....	21
7. Lastensuojelu.....	30
Nostoja suunnitelmakaudelta.....	32
Korona.....	32
Osallistuva budjetointi.....	33
Tampere Junior.....	33

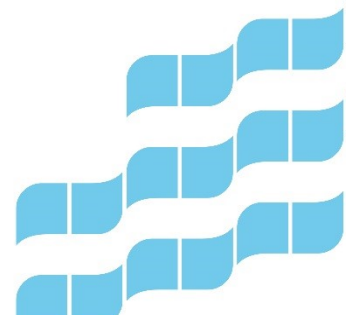

Johdanto

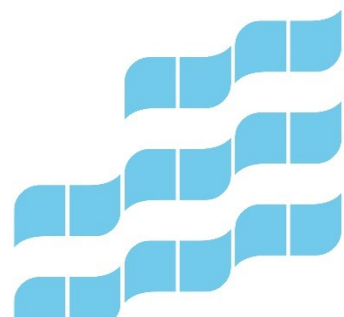
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 12 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 §) laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjataan myös, miten kunnan alueella sijaitsevilla oppilaitoksissa opiskeluhuolto toteutuu. Kunnanvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa ja arvioi sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Valtuuston tulee ottaa suunnitelman toteuttaminen huomioon kunkin vuoden talous- ja toimintasuunnitelmassa.

Tampereen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sisältö on laaja-alainen ja koskee lapsen ja nuoren kasvuoloja, niiden epäkohtien ehkäisemistä, vanhemmuuden tukea sekä lasten ja nuorten palveluja. Lasten ja nuorten palveluja tarkastellaan suunnitelmassa kokonaisuutena ja sen laatimiseen osallistuivat kaupungin eri toimialat; varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut. Myös lapset ja nuoret, järjestöt, seurakunnat ja muut yhteistyökumppanit osallistuivat suunnitelman laatimiseen. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 28.1.2019. Suunnitelmaa oli aiemmin käsitelty mm. elinvoima- ja osaamislautakunnassa, sivistys- ja kulttuurilautakunnassa, sosiaali- ja terveystyölautakunnassa, kaupungin johtoryhmässä sekä kaupunginhallituksessa.

Suunnitelman seuranta, arviointia ja raportointia on koordinoanut Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen ohjausryhmä. Kaupungin hyvinvointityöryhmässä on huolehdittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet osaksi koko kaupungin hyvinvointikertomusta ja –suunnitelmaa. Kehittämiskohteita on nostettu talousarvion ja palvelu- ja vuosisuunnitelman vuosittaisiksi toimenpiteiksi. Poikkihallinnolliselle työlle on määritelty samalla vastuutahot, aikataulut ja toiminnan seuranta- ja arviointimittarit.

Raportoitavan hyvinvointisuunnitelman useat kehittämiskohteet on asetettu niin, että niiden saavuttaminen edellyttää palveluilta yhä enenevässä määrin yhteistyön tekemistä ammattilaisverkostoissa. Kehittämiskohteet ovat poikkileikkaavia ja palveluiden yhteisiä, ja monissa teemana on ennaltaehkäisy. Lasten ja nuorten hyvinvointi on monen tekijän yhteissumma, jota rakentavat kaikki kunnan palvelut.

Kehittämiskohteiden raportointi teemoittain

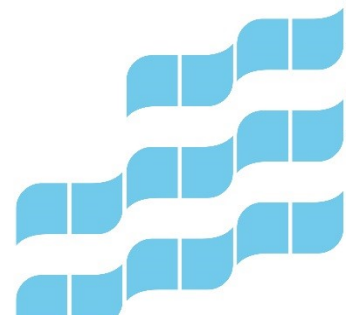
1. Eri palveluja koskevat, yhteiset kehittämiskohteet ja niiden toteutuminen

- **Perhekeskustoimintamallin kehittäminen:** *vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen, kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen, palveluohjauksen kehittäminen, Lapset puheeksi -toimintamallin käyttöönotto ja Luo luottamusta, suojele lasta -verkkokoulutus, eropalveluiden kehittäminen, yhdyspinnat erityistason palveluihin ja aikuisten palveluihin, Toimintamallin laajentaminen koko kaupunkiin*

Perhekeskustoiminta kattaa koko kaupungin. Jokaiselle palvelualueelle on muodostettu aluetiimit ja kullekin alueelle kaksi perhekeskustiimiä. Tiimit ovat monialaisia, joissa on sivistys-, sosiaali- ja terveyspalvelujen edustajia laajasti sekä järjestöjen ja ev.lut. seurakuntien edustajia. Aluetiimit aloittivat toimintansa syksyllä 2019 ja perhekeskustiimit keväällä 2020. Alue- ja perhekeskustiimien kautta on tiedotettu työntekijöitä erilaisista valtakunnallisista materiaaleista mm. THL:n verkkokoulutukset, Lapset turva10 (Ensi- ja turvakotien liitto ry), Vigor-hankkeen materiaalit.

Perhekeskustiimit ovat kuvanneet vanhemmuuden ja parisuhteen tuen olemassa olevat tukimuodot palveluittain/ toimijoittain. Materiaali on julkaistu kaupungin intranetissä Taskussa. Jokainen toimija arvioi omaa vanhemmuuden ja parisuhteen tukea kuvatun perusteella ja asettaa tarvittaessa omat kehittämiskohteensa.

Kohtaamispaikkatoiminnan kehittämiseksi on koottu toimijoiden verkosto, joka aloitti helmikuussa 2020. Pienten lasten perheiden kohtaamispaikat on julkaistu karttapalvelussa. Marraskuussa verkostotapaamisessa tehtiin kaupunkitason arviointi valtakunnallisten laatuksiteerien (THL) pohjalta tuotetulla arviointimallilla

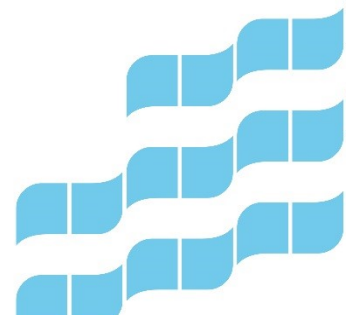

(Lastensuojelun keskusliitto), jonka pohjalta asetettiin kehittämistavoitteita vuodelle 2021. Alueelliset kohtaamispaikkatoimijoiden tapaamiset toteutettiin ensimmäisen kerran 2020. Kohtaamispaikkatoiminnan kattavuutta seurataan alue- ja perhekeskustiimeissä sekä kohtaamispaikkatoimijoiden verkostossa.

Alue- ja perhekeskustiimeissä on lisätty tietoisuutta eri palveluista ja toimijoista. Palvelujen esittelyt on koottu kaupungin intranettiin, Taskuun. Lapsen puheeksi - menetelmäkoulutuksia on organisoitu maakuntatasoisesti sekä Tampereen kouluttajien kesken. Keväällä 2020 koulutuksia peruttiin koronapandemian vuoksi. Marraskuussa 2020 Tampereella toteutettiin Lapset puheeksi –perustietoinfo, johon osallistui 97 henkilöä. Eropalveluiden kehittämistä on tehty Tampereen eroverkossa, jonka edustaja on mukana jokaisessa aluetiimistä. Eroverkkoa koordinoi MLL Tampereen osasto ry.

- **Monialaisen yhteistyön kehittäminen kouluilla ja oppilaitoksissa eri ammattiryhmien kesken**

Perusopetuksessa on lisätty ohjaajia, joiden koulutustaustat ovat erilaisia (nuorisohjaaja, sosionomi, liikunnanohjaaja ja koulunkäynninohjaaja). Ohjaajat ovat hanketyöntekijöitä/yksikön omia työntekijöitä. Yhteisiä keskusteluja on käyty ammattikuvista, työn kehittämisestä ja yhdyspinnoista. Lisäksi koulut ovat kuvanneet koulukohtaisissa suunnitelmissaan ohjaajaryhmien toimintaa. Ennaltaehkäisevä työ on kaikkien ohjaajaryhmien työn tärkeä osa. Perusopetuksen pilotit monialaisen yhteistyön kehittämisestä toteutettiin 2019 -20 Hatanpään, Ahvenisjärven ja Tesoman kouluissa, joissa oli monialaisia työntekijöitä (ohjaajia, nuorisotyöntekijöitä, psykiatrinen sairaanhoitaja, liikunnanohjaajia). Perusopetus on myös tiivistänyt yhteistyötä nuorisopalvelujen kanssa monin eri tavoin, mm. kouluille on nimetty nuorisotyöntekijät,

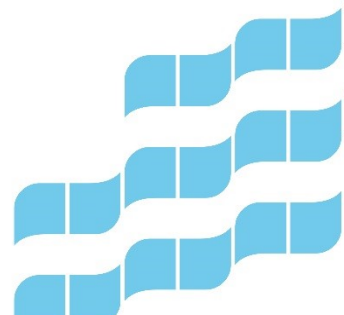
aluekohtaista yhteistyötä on tiivistetty. Päihdetyöntekijöiden jalkautuminen yksiköihin on tapahtunut Nuposta (nuorten päihdepalvelut) ja nuorisopalvelujen kautta.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen yksiköissä monialaista yhteistyötä tehdään mm. Kohtaamoissa. Kohtaamon toiminta käynnistettiin Hepolamminkadun toimipisteessä vuonna 2018, jonka jälkeen toiminta on laajentunut kaikkiin Tredun toimipisteisiin sekä Tampereella että ympäristökunnissa. Kohtaamo on opiskelijoiden avoin kohtaamispaikka, johon voi mennä juttelemaan mieltä askarruttavista asioista henkilöstön ja vierailijoiden kanssa. Kohtaamoissa vierailevat etsivä nuorisotyö, harrastustoiminta, eri yhdistykset ja järjestöt. Yhteistyökumppaneita ovat mm. SPR, Kela, Setlementti Tampere ry, Rikosuhripäivystys, Tamkin opiskelijat, Ohjaamo sekä Nuorten treenit.

- **Nuorten talo Ohjaamon toiminnan kehittäminen**

Nuorten talo Ohjaamon monialainen työ kehittyi merkittävästi. Vuoden 2019 aikana toteutettiin monialainen tiimityömalli. Tiimien perusjäseninä ovat olleet TE-hallinnon asiantuntija, sosiaalityön ammattilainen, omavalmentaja ja palveluneuvoja (aulatyö). Lisäksi jäseninä ovat olleet etsivän työn työntekijät, diakoni, perhetyöntekijä (SPR) ja kokemusasiantuntija. Lisäpalveluja (erityispalveluja) ovat tarjonneet terveydenhoitaja, ammatinvalinnan psykologi sekä toinen psykologi vuoden 2020 alusta, päihdetyöntekijä (Nuppo), opinto-ohjaajat (Lukio / Tredu), asumisneuvoja, velkaneuvoja, työnhaun ohjaaja (Springhouse) ja liikunnan ohjaaja. KELA:n palvelut ovat olleet etäyhteyden kautta käytettävissä.

Toimintaa on kehitetty erilaisilla hankkeilla. Ohjaamon palvelutarpeen arviointia on tehty yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön ja Onni-hankkeen kanssa. Nuorten

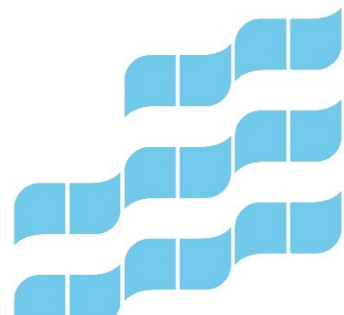
(asiakkaiden) osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia on parannettu raatityön ja kehittäjäasiakas -toiminnan myötä. Nuoret ovat osallistuneet muun muassa kehityspäiviin, palveluiden arviointiin sekä Ohjaamon markkinoinnin ja viestinnän suunnitteluun. Kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä on tiivistetty panostamalla yhteydenpitoon ja käymällä toiminnan arviointikeskusteluja. Tavoitteena on ollut edistää ilmiölähtöistä ja vaikuttavaa kolmannen sektorin toimintaa.

- **Vahvistetaan ammattilaisten osaamista kaltoinkohdellun lapsen ja nuoren (ml. seksuaalinen häirintä ja väkivalta) tunnistamiseen ja hoitoon**

Varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle jokaisessa yksikössä on suunnitelma kiusaamisen ehkäisemiseksi.

Monialaisena yhteistyönä on järjestetty vuosittain kaikille avoimet, maksuttomat Kaltoin kohdeltu lapsi -koulutukset. Koulutuksiin on osallistunut kaupungin työntekijöitä eri palveluista ja yksiköistä, muiden seudun kuntien työntekijöitä, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin henkilöstöä, poliiseja, järjestötoimijoita ja opiskelijoita. Osallistujia on ollut yhteensä noin 400-500. Lokakuussa 2019 aluehallintoviraston ja kaupungin yhteistyönä järjestettiin koulutus lasten seksuaalisesta väkivallasta, jossa osallistujia oli lähes 500. Tampereella myös väkivaltaverkosto on järjestänyt useita koulutuksia vuosittain aiheeseen liittyen.

Kaltoinkohdeltu lapsi -käsikirja päivitettiin 2019 vastaamaan ajantasaista lainsäädäntöä ja se on saatavilla kaupungin nettisivuilla. Helmikuussa 2020 päivitetty viranomaisohje on laadittu ammattilaisten käytettäväksi tilanteissa, joissa epäily lapseen tai nuoreen kohdistuneesta pahoinpitelystä tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

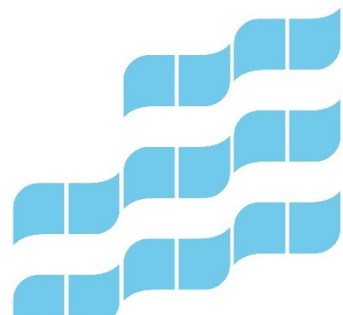

Toisen asteen koulutuksen/opiskeluhuollon henkilöstölle on järjestetty koulutuksia mediakasvatuksesta, turvataidoista ja seksuaalisesta väkivallasta. Oppilaitoksissa osana ennaltaehkäisevää työtä nostetaan esiin seksuaalinen häirintä ja siihen liittyvät ilmiöt. Kiusaamisväkivaltaa kokeneiden hoito-ohjelma on tehty. Tietoa verkkokoulutuksesta Luo luottamusta, puutu väkivaltaan on jaettu ja väkivaltatyön avainhenkilöt on nimetty. Opiskeluhoitosuunnitelmaan on lisätty ohjeistus seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan puuttumiseksi. Terveystarkastuksissa ja raskauden ehkäisyn suunnittelussa aihe otetaan kattavasti puheeksi.

2. Harrastaminen, vapaa-aika ja kulttuuri

- **Nuorisopalvelujen riittävä resursointi**

Tampereella tehdään nuorisotyötä liikunta- ja nuorisoyksikössä, mutta nuorisotyön osaajia on palkattu myös muille hallinnon aloille. Nuorisokeskuksia oli vuoden 2020 lopulla 8 ja 2 hyvinvointikeskuksissa olevaa nuorisotilaa ja nuorten kulttuurikeskus Monitoimitalo 13. Talousarvion kehukseen vuodelle 2020 esitetyt pajasto-ohjaajien toimien vakinaistaminen ja vakanssilisäykset perheliikuntaan ja osallisuuteen on toteutettu vuoden 2020 alusta. Pajasto on nuorisopalveluiden ylläpitämä nuorten työpaja 18-29-vuotiaille, jossa ohjaajina toimivat alojen ammattilaiset neljässä eri työpajassa: media-, AV-, taide- ja hyvinvointi- sekä kädentaitopaja.

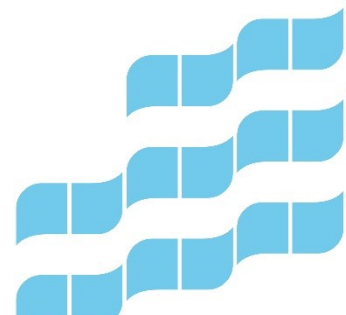
- **Nuorisotilojen aukioloaikojen laajentaminen yhdessä järjestöjen kanssa**

Hervannan Kupolissa tehtiin ja kehitettiin yhteistyötä seurakunnan kanssa. Seurakunta siirtyi takaisin omiin tiloihin Hervannan seurakuntakeskukseen remontin valmistuttua. Järjestöt ovat käyttäneet nuorisokeskusten tiloja maksutta nuorille tarkoitettuun toimintaan silloin, kun kaupungin omaa toimintaa ei ole. Multisilta-Peltolammi -alueella nuorisotyö on tehnyt yhteistyötä Me-talon kanssa. Me-talon toiminta toteutui verkostomaisella toteuttamistavalla: päätoimipiste siirtyi vuonna 2020 Multisillan vanhaan suklaatehtaaseen ja muina toimipisteinä olivat Peipontupa, Peltolammin seurakuntatalo, Peltolammin kirjasto ja koulu. Toimintaa Me-talolla ovat toteuttaneet monet eri toimijat.

- **Matalan kynnyksen vapaa-ajan toiminnan monipuolinen kehittäminen ml. nuorisotilat ja asuinalueilla tehtävä työ**

Maksuttomat, kaikille avoimet Nuorten treenit aloitettiin 2018. Nuorten treenien lajitarjonta on laajentunut ja uusia lajikokeiluja toteutettu nuorten toiveet huomioiden. Liikuntapalvelut yhteistyössä monien urheiluseurojen ja muiden toimijoiden kanssa (esim. Ohjaamo ja Tredu) ovat aktivoineet ja innostaneet nuoria liikkumaan myös vapaa-ajalla.

E-sport toiminta käynnistyi syksyllä 2019 Monitoimitalolla ja syksyllä 2020 Lielahden nuorisokeskuksessa. Toimintaa on suunniteltu laajennettavaksi myös muihin nuorisokeskuksiin. Tampereen e-sport mallia kehitettiin yhteistyössä urheiluseurojen ja Varalan kanssa. Avoin musa-paja aloitettiin bänditoiminnan mahdollistamiseksi. Harrastusneuvontaa on kehitetty yhteistyössä eri toimijoiden kesken ja sitä ollaan kehittämässä edelleen.

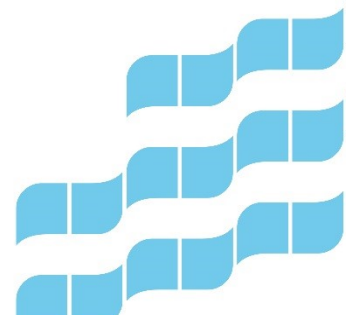

Korona-pandemia vaikutti vuonna 2020 myös vapaa-ajantoiminnan toimintaan. Pormestari antoi erityismäärärahan, 200 000€ lasten ja nuorten yhdenvertaiseen harrastamiseen vuodelle 2020. Nuorisopassia pilotoitiin ”harrastussetelinä” 7. luokkalaisille viidessä eri koulussa, mukana oli noin 590 nuorta, etuja tarjosi noin 80 toimijaa. Puhelinsovelluksella jokaisella nuorella oli käytettävissä 250 euroa syyskaudella 2020 (samoin myös keväällä 2021) etujen tarjoajien eri harrastuspaikoissa. Määrärahalla järjestettiin myös Peltolampi-Multisilta-alueella harrastustoimintaa pienten lasten perheille. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa oleville järjestettiin harrastuspajoja.

- **Taidekaari-kulttuurikasvatusohjelman täysi kattavuus perusopetuksessa**

Taidekaari kattoi vuonna 2020 esiopetuksen ja kaikki perusopetuksen vuosiluokat, lisärahoituksen ansiosta mukaan saatiin myös 8. ja 9. luokat täysimääräisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella käynnistettiin syksyllä 2020 pienten lasten Taidekaari-pilotti. Pilotissa on rakennettu porrastettua kulttuurikasvatusmallia varhaiskasvatukseen yhteistyössä varhaiskasvatuksen, lastenkulttuurikeskus Rullan, kaupungin kirjaston ja Tampere Filharmonian sekä kulttuurikasvatusyksikkö TAITEn kesken. Toiminta toteutetaan kevään 2021 aikana.

Koronapandemia vaikutti v. 2020 kulttuurikasvatusohjelman toteuttamiseen kokonaisuusien osittaisina peruuntumisina ja siirtoina. Keväällä 2020 vaikutus oli suurempi, sillä kokonaisia kokonaisuuksia peruuntui, eikä etätuotantoja ehditty tuottamaan yhtä nopeasti ja kaikkia kokonaisuuksia ei ollut mahdollista muuntaa etätoiminnaksi esim. Filharmonian konsertit ja teatteriesitykset. Syksyllä tilanteen uudelleen huononnutta etätuotantojen tekemiseen oltiin varauduttu.

Kulttuurikasvatuksen saavutettavuutta varten tuotettiin etätuotantoja (opastuksia, luentoja jne.) sekä avattiin niiden julkaisemiseen Taidekaaren Youtube-kanava.

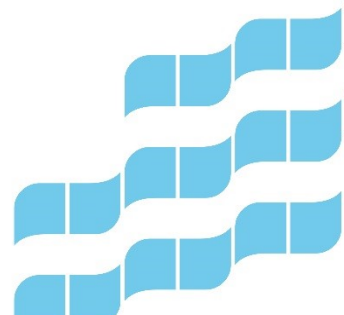
3. Fyysinen hyvinvointi

- **Vauvauinnin tarjonnan lisääminen**

Vauvauinnin tarjonnan lisääminen ei ollut mahdollista vuosina 2019-2020 Hervannan uimahallin remontin vuoksi, joka valmistuu vuoden 2021 aikana.

- **Perheliikuntalähetteen kehittäminen pienten lasten perheille yhdessä kulttuurilähetteen kanssa**

Harrastelähete (kattaa kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut) otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa (aiemmin kulttuurilähete). Harrastelähete mahdollistaa pienten lasten perheiden osallistumisen kaupungin kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä kulttuurikasvatusyksikkö TAITEn järjestämille kursseille, joiden teemoja ovat mm. isä-vauvasirkus, koko perheen sirkus, äiti-vauva tanssi, perhetreeni, taaperojumppa ja värikylpy. Harrasteläheteitä on jaettu neuvoloiden kautta. Koronan vuoksi kursseja jouduttiin perumaan ja keskeyttämään, mutta lähetteen käyttöä jatkettiin vuoden 2021 puolelle, jotta keskeytetyille tai peruutetuille kursseille ilmoittautuneilla on mahdollisuus ilmoittautua läheteellä vielä uudelle kurssille. Ajankohtaista tietoa ilmoittautumisista ja kursseista löytyy www.tampere.fi/harrastelahete -sivulta. Harrastustoimintaa järjestävien yhteiset tapaamiset aloitettiin.

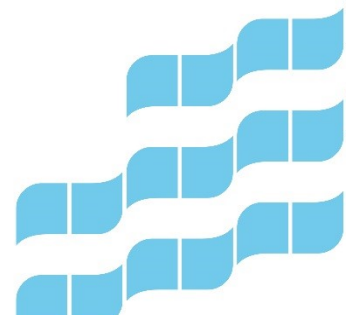
- **Perheiden liikkumisen lisääminen**

Liikkuva perhe -hanke alkoi vuonna 2019. Hankkeen toimintaan sisältyi tapahtumia, liikuntakursseja, avoimia liikuntavuoroja (viikonloppuisin ja arki-aamupäivisin), luonto- ja ulkoliikuntaa, toimintaa päiväkotien ja koulujen loma-ajoilla sekä liikunta- ja harrastusneuvonnan kehittämistä. Perheliikunta-toiminta ja koordinaattori vakinaistettiin vuonna 2020. Hyväksi todettuja toimintamalleja juurrutetaan Tampereen kaupungin toimintaan. Kaikki perheliikunta-toiminta toteutetaan yhteistyössä eri alueiden liikunta- ja perhetoimijoiden kanssa. Päättävöitteena on innostaa perheitä hyvinvointiin ja tutustuttaa eri alueiden liikuntamahdollisuuksiin. Avoin perheliikunta on suunnattu 1-3-vuotiaille sekä 3-6-vuotiaille, liikuntakurssit 0-3-vuotiaille ja tapahtumat 5-12-vuotiaille. Kaikessa toiminnassa kannustetaan liikkumaan yhdessä perheenä.

Kesäkuussa 2020 uusi perheliikuntahanke käynnistyi ja sen myötä perheliikunnan toiminnassa on ollut noin vuoden ajan kaksi työntekijää. Päättävöitteena on ollut vähän liikkuvien perheiden löytäminen neuvolasta liikuntaneuvontaan ja varhaiskasvatuksesta päiväkotipäivän jälkeiseen liikuntaan. Hankkeen toimintamuodot ovat alueellisten liikunnanohjaajien perheliikuntaneuvonta yhdeksällä terveysasemalla ja päiväkotipäivien jälkeinen perheliikunta, jota on yli 15 päiväkodilla.

- **Liikkuva koulu -toiminnan rahoituksen varmistaminen tulevina lukuvuosina**

Liikkuva koulu -toiminnan rahoitus sisällytettiin kasvatus- ja opetuspalveluiden talouskehukseen liikunnan ja harrastamisen edistämiseen Lupa liikkua -teemalla, joka kattoi myös Liikkuva koulu -toiminnan sisällöt.

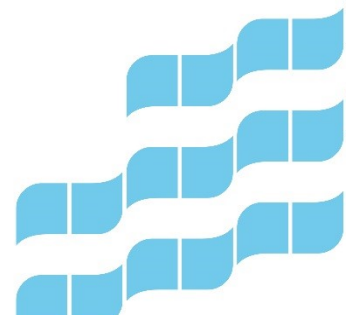

Jo usean vuoden ajan toteutettu Liikkuva koulu -toiminta on ollut rakentamassa fyysiseen aktiivisuuteen kannustavaa toimintakulttuuria niin kouluihin kuin päiväkoteihin. Liikkuva koulu -toimintakulttuuri tarkoittaa fyysisesti aktiivisia koulupäiviä ja tarjoaa eväitä aktiiviseen elämäntapaan. Viime vuosina Liikkuva koulu -toimintakulttuurista on Tampereella puhuttu Lupa Liikkua -teemalla. Lupa liikkua on monipuolinen kokonaisuus lasten ja nuorten terveyden edistämistä fyysisen aktiivisuuden keinoin. Lukuvuonna 2020-2021 Tampereella on yhdistetty Lupa Liikkua ja Lupa Harrastaa -teemat. Tampereen kaupungin nettisivujen [Lupa liikkua ja harrastaa -sivusto](#) ja työntekijöille tarkoitettu [Lupa liikkua -sivusto](#) tarjoavat kattavan sisällön siitä, miten lasten ja nuorten hyvinvointia tuetaan liikkumisen ja harrastamisen keinoin päiväkodeissa ja kouluissa. Tarjolla on muun muassa tuhansia tunteja maksuttomia, erilaisia harrastuksia ja tutustumiskäyntejä Tampereen harrastuspaikkoihin.

- **Lasten ja nuorten ylipainon ennaltaehkäisy**

Hyvinvoiva keho -työryhmä aloitti lasten ja nuorten ylipainon ennaltaehkäisy-suunnitelman laatimisen loppusyksystä 2019. Nykytilan kuvaus tehtiin eri toiminnoista, käytännöistä ja toimintatavoista, joilla ylläpidetään tai edistetään kaikenikäisten lasten, nuorten ja perheiden fyysistä hyvinvointia alkaen lapsen odotusajasta aina toisen asteen koulutuksen opiskelijoihin. Suunnitelma toimenpide-ehdotuksineen ylipainon ehkäisemiseksi valmistuu vuoden 2021 alussa. Ylipainon ennaltaehkäisyyn liittyvät läheisesti myös liikunnan ja ravitsemuksen osioissa raportissa mainitut kehittämiskohteet.

Opiskeluterveydenhuollossa toteutettiin v. 2019 kehittämisprojekti, jossa edistettiin ylipainon puheeksi ottamista ja asiakkaan motivointia elämäntapamuutosten tekemiseen.

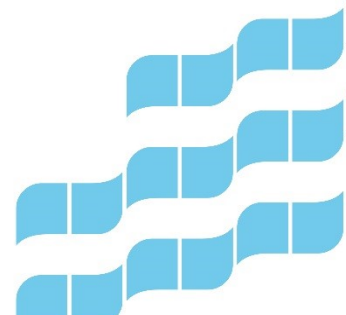
4. Ravitsemus

- **Ruokakasvatuksen vahvistaminen läpi varhaiskasvatuksen**

Ruokakasvatuksen vahvistamista läpi varhaiskasvatuksen on toteutettu yhteistyössä Pirkanmaan Voimian kanssa. Työkaluna on ollut opas, jossa hyödynnetään Sapere-ruokakasvatusmenetelmää. Menetelmässä lapset tutustuvat ruoan maailmaan aistimalla, kokeilemalla, tutkimalla, ihmettelemällä ja leikkimällä. Sapere perustuu aistikokemuksiin, joiden kautta lapsi oppii uusia asioita raaka-aineista, ruoan alkuperästä ja sen valmistamisesta. Sapere on latinankielinen sana ja tarkoittaa maistua tai tuntea makua. Lapsilla on ollut myös mahdollisuus osallistua palveluntuottajan järjestämiin äänestyksiin ja ruokaraateihin. Asiakastytyväisyyskysely toteutettiin päiväkodeissa viisi vuotta täyttäneille lapsille. Pyyntöstä Pirkanmaan Voimian asiantuntija on voinut osallistua vanhemmille tarkoitettuun vanhempainiltaan resurssien mukaan. Pilottina aloitettiin kasvisruoka toisena vaihtoehtona lounaalla muutamissa valituissa päiväkodeissa ja se laajentui useampaan päiväkotiin. Pääsääntöisesti kasvisruokaa on nautittu toisena vaihtoehtona niissä päiväkodeissa, joissa ruokaillaan ruokasaleissa.

- **Koulu- ja opiskelijaruokailun suosion lisääminen osallistavalla ruokakasvatuksella osana opetusta**

Oppilailla on mahdollisuus antaa jatkuvaa palautetta ja näin kehittää omalta osaltaan koululounasta ja ruokasalin viihtyvyyttä. Oppilaat osallistuvat myös asiakkaan vuosikellon mukaisesti äänestyksillä esim. mieliruokaviikolle. Myös ”Kasvisruoka mun makuun” –kilpailu järjestettiin. Poikkeusolojen vuoksi kilpailu toteutetaan keväällä 2021

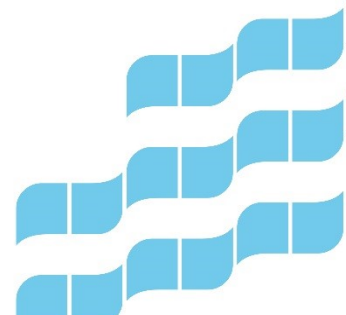

uudelleen. Toukokuun viimeiselle viikolle oppilailla on mahdollisuus äänestää ruokalistalle herkkuruoka.

Pirkanmaan Voimia on tavannut kaksi kertaa vuodessa lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston jäseniä ja ideoinut oppilaiden osallistumista heidän kanssaan. Oppilaskuntien säännölliset tapaamiset lukuvuosittain ovat toteutuneet suurimmassa osassa kouluja. Kouluissa oppilaskunnat osallistuvat mukaan suunnitteluun ja toimintaan, he ovat olleet mukana esim. mieliruokakyselyn järjestämisessä oppilaille. Pirkanmaan Voimia haastoi syksyllä 2019 lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston mukaan asiakastytyväisyyskyselyn vastaajien aktivoimiseen ja vastaajien määrää saatiin kasvatettua hyvin. Yhteistyössä onnistuimme saamaan vastuksia myös niiltä kouluilta, joista ei aikaisemmin ole vastauksia saatu.

Myös lasten parlamentin alueellisissa parlamenteissa on järjestetty koulujen oppilaille ruokaraateja, jolloin on kerätty kirjallista palautetta koululounaan mausta, ulkonäöstä, rakenteesta ja laadusta. Ruokaraateja järjestettiin myös muutamissa kouluissa. Koronan aiheuttamat poikkeusolot siirsivät vuoden 2020 ruokaraatien kokoontumiset keväälle 2021. Yläkouluissa on kokeiltu palautteen antamista sähköisesti. Syksyllä 2019 asiakastytyväisyyskyselyn vastaamisen aikana haastettiin oppilaskunnat mukaan varmistamaan, että 2., 5. ja 8. luokkien oppilaat ovat saaneet mahdollisuuden vastata kyselyyn.

Pirkanmaan Voimia on ollut mukana valtakunnallisen Maistuva koulu -hankkeen sisällön suunnittelussa. Tämän hankkeen kautta on mahdollistettu ruokakasvatus osaksi opetusta yhteistyössä opetuspalveluiden kanssa. Maistuva koulu -hankkeen toimintoja on tarkoitus ottaa käyttöön yhteistyössä asiakkaan kanssa alakoulussa keväällä 2021.

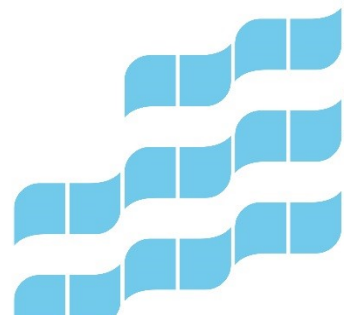

Kouluruokailuun on kuulunut myös juhlaa; keväällä 2019 juhla-aamupala järjestettiin koulunsa päättävälle oppilaille yhdessä perusopetuksen kanssa ja se on otettu vakituisesti käyttöön. Seuraavan kerran juhla-aamupala toteutetaan keväällä 2021. Pilottina vuonna 2019 aloitettiin kasvisruoka toisena vaihtoehtona koululounaalla ja jo useammissa kouluissa on oppilaiden mahdollisuus valita kasvisruokaa sekaruuan vaihtoehtona.

- **Opiskelijaruokailun suosion vahvistaminen yhteisöllisyydellä ja osallisuudella**

Opiskelijoilla on mahdollisuus antaa jatkuvaa palautetta. Annetun palautteen perusteella Pirkanmaan Voimia on tehnyt muutoksia reseptiikkaan ja ruokalistoihin sekä esim. mieliruokaviikko on toteutettu (opiskelijat äänestäneet). Vaikuttavuutta on todennettu näin palautteen ansiosta. Pirkanmaan Voimia on järjestänyt kerran kuussa toisella asteella tilaaja-asiakkaan kanssa toimipaikan kuukausipalaverin, johon opiskelijajäsenen on ollut myös mahdollisuus osallistua ja näin vaikuttaa. Toimipaikkojen oppilaskuntia on tavattu kaksi kertaa vuodessa. Toisen asteen oppilaitoksissa kaikilla linjastoilla on ollut kasvisruokavaihtoehto, ruokailutaukoa on pidennetty ja porrastettu rauhallisempien ruokailuolosuhteiden luomiseksi.

Nuorisovaltuuston hallituksen jäseniä on tavattu kaksi kertaa vuodessa ja heidän kanssaan on ideoitu osallistavaa toimintaa. Esimerkiksi syksyn 2019 asiakastytyväisyyskyselyn toteuttamiseen osallistui nuorisovaltuuston jäseniä. Heidän tehtävänä oli varmistaa, että oppilaitosten opiskelijat huomioivat kyselyn ja muistivat siihen myös vastata; vastaamalla on voinut vaikuttaa. Korona-aikana opiskelijoille myönnettiin hakemuksista rahallista korvausta.

5. Ehkäisevä päihdetyö

- **Päihdekasvatustoimintamallin kehittäminen**

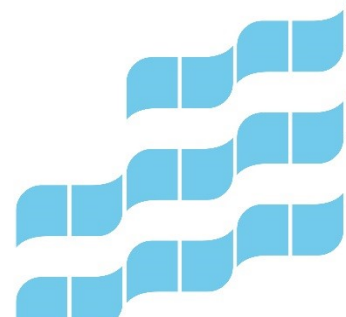
Päihdekasvatustoimintamalli on laadittu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen koulutuksen, lasten ja nuorten terveystieteiden sekä liikunta- ja nuorisoyksikön kanssa.

- **Varhaiskasvatuksen henkilökunnalle järjestetään koulutusta huoltajien päihteiden käyttöön ja rahapelaamiseen liittyen**

Varhaiskasvatuksen palvelupäälliköt ja heidän alueidensa päiväkodinjohtajat ovat saaneet esittelyn tarjolla olevista koulutuksista ja ehkäisevää päihdetyötä tekevä erityisohjaaja on vierailut päiväkodeissa, joissakin kaksi tai kolme kertaa. Koulutusten tarkoitus on auttaa henkilöstöä tunnistamaan ja ymmärtämään päihde- ja/tai mielenterveysongelmia ja niiden vaikutuksia lapseen. Lisäksi tarkoituksena on tuoda konkreettisia keinoja lapsen auttamiseksi varhaiskasvatuksessa ja muissa palveluissa. Koska koulutusajat ovat olleet lyhyitä, on rahapelaamisesta lähinnä vain mainittu ja jätetty päiväkodeihin materiaalia. Rahapelaamiseen liittyen on kuitenkin olemassa mm. videokoulutuksia ja muuta materiaalia, joita voi hyödyntää.

- **Savuttomat ja nuuskattomat oppilaitokset**

Peruskouluihin on toteutettu syksyllä 2019 nuuskan vastaisia kampanjoita.

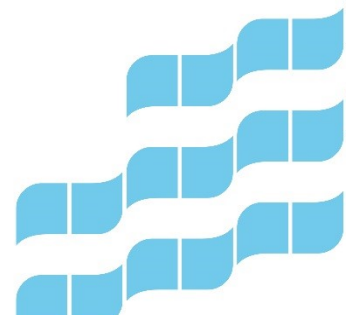
Vuosina 2018-2019 järjestettiin eri oppilaitoksissa aulatoimintaa välituntien aikana. Aiheina olivat nikotiinituotteet, mielenterveys sekä nuorten asiat yleensä. Ehkäisevän päihdetyön yksikkö, erityisnuorisotyö sekä FinFami Pirkanmaa toteuttivat aulatoimintaa yhteistyönä.

Kaikkien koulujen tukioppilaat saivat tietopaketin nikotiinituotteista sekä tietoa siitä, miten suojautua riippuvuuksilta. Toteuttajatahoina olivat ehkäisevän päihdetyön yksikkö, Ehyt ry sekä YAD ry. Kaikilla kouluilla on ollut mahdollisuus hyödyntää häkämittaria, joka herättää oppilaiden mielenkiinnon, ja jonka kautta herätetään myös heidän tarpeensa puhua muistakin nikotiinituotteista. Terveystenhoitajat ovat tienneet mistä häkämittarin saa koululle lainaksi.

Ehkäisevän päihdetyön erityisohjaaja on vierailut useita kertoja TREDUN ja TAMKIN toimipisteissä erilaisissa tapahtumissa (mm. Kohtaamon tiloissa) sekä osallistunut Hyvinvointi virtaa -viikkoihin. Vierailujen aikana on tarjottu oppilaitosten henkilökunnalle ja opiskelijoille mahdollisuuksia puhaltaa häkämittariin, keskustella nikotiinituotteista ja muista päihteistä sekä riippuvuudesta yleensä. Opiskelijoille on järjestetty myös luentoja aiheesta ” Nikotiinin vaikutus mielenterveyteen ”.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaisille sekä kaikille asiasta kiinnostuneille on järjestetty koulutuksia nikotiinin vaikutuksista terveyteen. Uusia toimintamalleja nikotiinista vieroittumiseen on luotu ja esitelty. Tupakkahoitajat ovat esittäytyneet ja tarjonneet tukea eri alueiden ammattilaisille ja kuntalaisille. Tampereen kaupunki järjestää yhteistyössä järjestöjen kanssa irti tupakasta ryhmiä. Korona-pandemian aikana ryhmät ovat toteutuneet etäyhteyksillä.

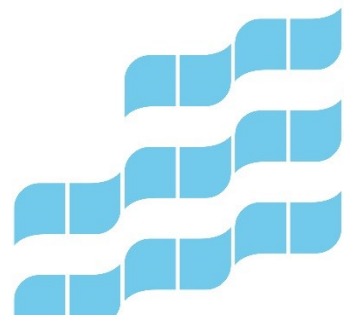
Tredussa on laadittu ohjauksen kehittämisen hankkeessa varhaisen tuen malli, jota käytetään, kun halutaan puuttua opiskelijan huoltilanteeseen. Tredun henkilökunnalle

on ollut tarjolla Moodle-koulutus, jonka tavoitteena on lisätä henkilökunnan ehkäisevän päihdetyön osaamista sekä tarjota konkreettisia toimintamalleja ehkäisevään työhön ja mahdollisimman varhaiseen puuttumiseen. Tredu järjesti korona-pandemian aikana ammattilaisille Juha Lantzin pitämän etäkoulutuksen ”Riippuvuuden ehkäiseminen”. Koulutuksessa tarkasteltiin myös oppilaitosten päihdesuunnitelmia joiden tulisi huomioida myös nikotiinituotteisiin puuttuminen.

- **Oppilaitosten henkilöstön ja päihdetyötä tekevien järjestöjen yhteistyön organisoiminen**

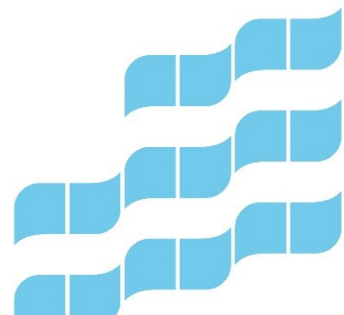
YAD (Youth Against Drugs ry) on järjestänyt aiemmin päihdekoulutusta kuraattoreille ja psykologeille. Yhteistyö on jatkunut eri alojen ammattilaisten kanssa ja YAD on jalkautunut pyydettäessä oppilaitoksiin erilaisiin tapahtumiin ja luentotilaisuuksiin. Ehyt ry on pitänyt oppitunteja, jotka muuttuivat maksullisiksi. Ehyt ry on tarjonnut myös ilmaisia tietopaketteja ja koulutuksia netin välityksellä. Oppilaitosten henkilöstö on voinut vapaasti hyödyntää koulutuksia opetustyössään. Lukioissa Myllyhoitoyhdistys ry on pitänyt oppitunteja. Kohtaamoon on jalkautunut päihdetyötä tekeviä toimijoita. Korona-pandemia vaikutti mm. luentojen pitämiseen ja vanhempainiltojen järjestämiseen. Tredussa käynnistyi vuonna 2020 hanke opiskelijoiden päihdeongelmien ehkäisyyn ja tukemiseen. Hankkeeseen palkataan vuonna 2021 työntekijä, jonka tehtävänä on päihdetyön kehittäminen kaikissa Tredun yksiköissä.

6. Psykososiaalinen tuki ja terveys

- **Neurolapsykologipalveluiden kehittäminen vanhemmuuden ongelmien ehkäisyyn ja hoitoon jo raskausaikana ja synnytyksen jälkeen, tavoitteena psykologisten tutkimusten odotusajan lyheneminen, resurssilisäyksen tarve**

Synnytyksen jälkeisestä masennuksesta kärsiville äideille tarkoitetun ryhmän toimintaa on kehitetty ja säännöllistetty. Osallistujien saaminen ryhmään on ollut haasteellista, vaikka ryhmä on koettu hyödylliseksi. Ohjelmasta on pyritty tekemään perheiden tarpeita vastaava ja ryhmäkäyntien ajaksi on järjestetty vauvojen hoitoa. Ryhmä on toteutunut sekä keväällä että syksyllä 2020. Tavoitteena on jatkossa, että ryhmä saadaan koottua kahdesti vuodessa. Neurolapsykologit ovat vetäneet myös Hoivaa ja leiki -ryhmän odottaville äideille, joilla raskaus on aiheuttanut epävarmuutta, ahdistuneisuutta tai alakuloa. Neurolapsykologien osaamisen kehittämiseksi kolme neurolapsykologia on osallistunut ”synnyttäjän hyvä kohtaaminen” -koulutukseen. Kaikki psykologit ovat osallistuneet traumatisoitumisen vaikutusta raskaus- ja vauva-aikana käsitelleeseen koulutukseen. Tavoitteena on ollut loppuraskausvaiheen ja synnytyksen jälkeisen ajan ongelmien hoitaminen, mitä priorisoidaan edelleen. Psykologisten tutkimusten odotusaikojen lyheneminen vaatii resurssilisäystä, jota ei olla tehty vuosina 2018-2020 (vuonna 2021 yhden neurolapsykologin vakanssin lisäys). Tutkimuspyynnöistä kiireisimpiä on pyritty priorisoimaan. Etäyhteysmahdollisuutta on tarkoitus kehittää ja tarjota niille asiakkaille, joiden on vaikea järjestää käyntiä vastaanotolle (esim. loppuraskaus, synnytyksen jälkeen).

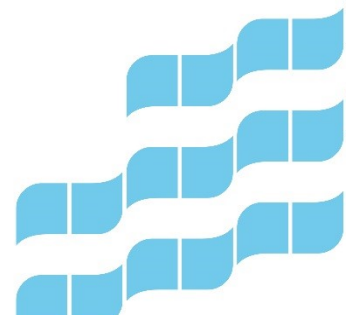

- **Systemaattinen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen (perusopetus)**

Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen osalta koottiin varhaiskasvatussuunnitelmasta, esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmista tavoitteet omaksi kokonaisuudekseen (Tunnetaitojen, vuorovaikutus ja turvataitojen -ohjelma). Ohjelma jalkautetaan lukuvuonna 2020-2021 kaikille luokka-asteille sekä varhaiskasvatukseen. Empatian ja myötätunnon laajenevat kehät oli varhaiskasvatuksen hanke, joka toteutettiin 2019-2020 Helsingin yliopiston ja Opetushallituksen toimesta. Hankkeessa tutkittiin millaiset rakenteet, toimintamallit ja käytännöt vahvistavat empatiaa ja myötätuntoa päiväkotien moninaisissa ympäristöissä. Tampereelta mukana olivat Itätuulen, Metsästäjän, Tesoman ja Kanjonin päiväkodit.

- **Yhteisöllisen oppilashuoltotyön painotus: hyvinvointikyselyt luokissa lukuvuosittain, ryhmiin/luokkiin kohdistuvan työn lisääminen tunne- ja mielenterveysasioissa**

Loppukevästä 2019 tehtiin kouluille kysely yhteisöllisen oppilashuoltotyön toteuttamistavoista yhteisöllisen opiskeluhuollon arviointityökalun avulla osallisuuden näkökulmasta. Kyselyyn vastasi 25 koulua. Tuloksia esiteltiin ja niitä työstettiin edelleen eri kehittämisfoorumeilla (psykologit, kuraattorit, rehtorit) ja toimintaa arvioitiin keväällä 2020. Kyselyn pohjalta laadittiin yhteisöllisen oppilashuollon vuosikello, jota jalkautetaan keväällä 2021. Kyselyssä tuli esille, että kouluissa toteutetaan hyvinvointikyselyjä, mutta kaupunkitasoisen tiedon keruuta pitää vielä kehittää. Koulukohtaiset oppilaiden hyvinvointikyselyt tehdään lukuvuoden 2020-21 aikana ja kaupunkitasoinen hyvinvointikysely toteutetaan huhtikuussa 3. ja 7. luokille. Koulukuraattorien ja -psykologien työ on painottunut korona-tilanteeseen liittyviin ilmiöihin.

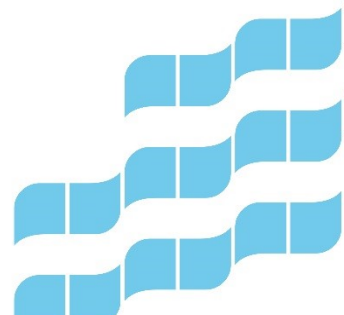
- **Koulupoissaoloihin puuttumisen mallin kehittäminen**

Koulupoissaoloihin puuttumisen portaat -malli päivitettiin 2018. Koulukohtaisten poissaolojen seuranta aloitettiin päivitetyn mallin mukaisesti keväällä 2019. Mallin hyödyntämistä monialaisessa, ennaltaehkäisevässä työssä kehitetään edelleen. Poissaolojen seurannan prosessi on osa yhteisöllistä oppilashuoltoa. Kouluja on ohjeistettu seuraamaan aktiivisesti selvittämättömiä poissaoloja. Kaupunkitasoiset koosteet poissaoloista tehdään syksyisin ja keväisin. Koosteista saadaan vertailutietoa koulu- ja aluekohtaisesti.

- **Suosittelun mukaiset oppilashuoltopalvelut: psykologisten tutkimusten odotusajan lyheneminen, asiakastyön tarpeisiin vastaaminen määräajassa, positiivisen diskriminoinnin huomioiminen resurssien kohdentamisessa**

Seurantatietoa psykologisten tutkimusten odotusajasta ja asiakastyön määräaikaisten toteutumasta kerätään muutaman kerran lukuvuodessa. Vertailevat tilastot ovat saatavilla perusopetuksesta. Tietoa alueiden akuuteista ja muuttuvista tarpeista välitetään säännöllisesti esimiehille ja hoitopolkujen toimintojen toimivuutta ja kohdennusta tarkastellaan ja yhdyspintakäytäntöjä hiotaan. Hervannan alueen huolet nousivat keväällä 2020 keskusteluun ja sen seurauksena lisättiin alueen kuraattori- ja psykologipalveluja elokuusta 2020 alkaen (1 kuraattori, 1 psykologi vakituisina toimina).

Kouluterveydenhuollon resurssit vahvistuivat uusien vakanssien myötä nykyisten mitoitussuosittelun tuntumaan, mutta koronaepidemian ja rekrytointihaasteiden takia kokonaisresurssi ei varsinkaan koululääkäriyksössä ole ollut kokonaisuudessaan käytössä.

Haasteena on myös mitoitussuositusten jälkeenjääneisyys suhteessa asiakastarpeisiin ja nykyisiin toimintaa ohjaaviin säädöksiin.

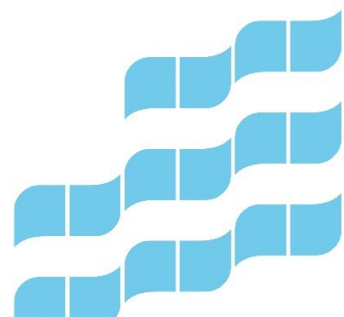
- **Oppilashuoltotyön kokonaisuuden kattavan asiakaspalautejärjestelmän kehittäminen esi- ja perusopetukseen**

Asiakaspalautteen keräämistä työstettiin ja lomakkeita koekäytettiin loppukevällä ja kesällä 2020. Käyttöönotto palautteen keräämisessä ja lomakkeiden käytössä alkoi syksyllä 2020.

Kouluterveydenhuollossa on lisäksi otettu käyttöön palautekysely, jolla kerätään asiakaspalautetta oppilailta ja huoltajilta kouluterveydenhuollon palveluista koko alakouluajan (6.-luokkalaiset) ja yläkouluajan (9.-luokkalaiset) osalta kevätlukukauden päättyessä.

- **Varhaisen mielenterveystyön IPC-mallin käyttöönotto koulukuraattoreiden ja -psykologien toimesta**

IPC-mallin käyttöön koulutettiin 35 esi- ja perusopetuksen koulukuraattoria ja -psykologia, malli otettiin käyttöön vuoden 2019 alussa. Sen vaikuttavuuden mittaus tehtiin syksyllä 2019. Työntekijöiden arvioiden mukaan menetelmä on haastava ajallisesti ja kokonaisuudessaan ei aina sovi nuoren ongelmien käsittelyyn.

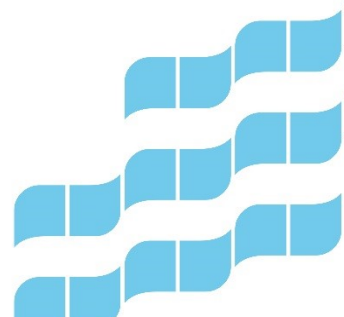

- **Yhteisöllisyyden lisääminen toisen asteen koulutuksessa -toimintasuunnitelman laatiminen toimipisteisiin**

Oppilaitoskohtaiset opiskeluhuoltosuunnitelmat uudistettiin ja niissä korostettiin yhteisöllisyyttä ja sitä lisääviin toimenpiteisiin painotettiin. Käytännössä yhteisöllisyyttä lisäävät myös noin 200 opiskelijatutoria (tutor-järjestelmä). Korona-pandemia toi vuonna 2020 omat haasteensa eikä yhteisöllisyyttä pystytty merkittävästi edistämään.

- **Perhetyön ja sosiaalihuoltolain mukaisen sosiaaliohjauksen työmuotojen kehittäminen**

Lapsiperheiden sosiaalityön ohjaajien (nyk. sosiaaliohjaajien) työnkuvia tarkennettiin suhteessa sosiaalityöntekijän työparina toimimiseen asiakastyössä. Tarkoituksena on ollut panostaa resurssia sinne, missä on tarvetta eli palvelutarpeen arviointeihin ja lastensuojeluilmoitusten selvityksiin. Sosiaalihuoltolain (SHL) mukaiseen perhetyöhön saatiin lisäresurssia ja tiimeihin lisää ohjaajia. Heidänkin työnkuviaan selkeytettiin suhteessa ostopalveluihin ja ohjaajien sosiaaliohjaustyöhön. Sosiaalihuoltolain mukaisessa palvelussa olevien asiakkaiden perhetyön palvelu on näiden toimien ansiosta kohdentunut paremmin ja oikea-aikaisemmin. SHL-perhetyön tiimin henkilöstöstä kaikki olivat käyneet lapset puheeksi -koulutuksen ja ovat käyttäneet sitä työvälineenä perhetyössä.

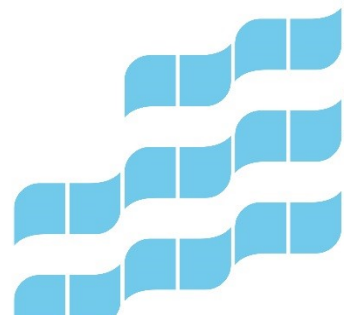

- **Oikea-aikaisen tuen ja avun kehittämiseksi vahvistetaan perhepalvelujen ja varhaisen vaiheen tuen palveluja mm. resurssien siirroilla tarkoituksenmukaisella tavalla**

Vuosien 2019 ja 2020 palvelu- ja vuosisuunnitelmiin tehtiin ostopalvelujen määrärahasiirtoja lastensuojelusta perhepalveluihin. Perhepalveluissa ja lastensuojelun avohuollossa on seurattu yhdessä resurssien käyttöä. Lisäksi sosiaalityössä käynnistyi asiakastyön sujuvuuteen ja työnjakoon liittyvä kehittämisprosessi. Prosessin tarkoituksena on parantaa sosiaalityöntekijöiden yhteistyökäytäntöjä asiakkaan oikea-aikaisen palvelun saamiseksi. Tavoitteena on myös luoda uusia tapoja tehdä yhteistyötä lapsiperheiden sosiaalityön, lastensuojelun avohuollon ja perhekeskustoimijoiden kesken asiakasprosessin eri vaiheissa.

- **Psykiatrista hoitoa tarvitsevien lasten hoitoon pääsyn nopeutuminen ja tuen varmistaminen odotusaikana**

Tays toteutti pilotin vuonna 2019, jossa kehitettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköiden konsultaatioita. Taysin kahden henkilön konsultaatioryhmä, joka toteutti lyhyttä ja konsultatiivista työtä, ei olennaisesti muuttanut perheneuvolan jonotilannetta. Haasteet jatkuivat edelleen perheneuvolasta Taysin tutkimuksiin ja jatkohoitoon ohjautumisessa. Jonot ovat edelleen pitkät.

- **Nuorten sosiaalihojauksen, vertaistuen, tukihenkilötoiminnan ja varhaisen vaiheen mielenterveyspalvelujen lisääminen**

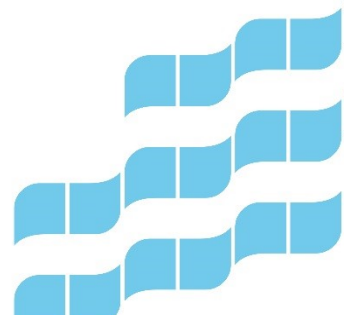
Ohjaamossa toteutettiin sosiaalihojausta avointen ovien palveluneuvonnassa, Onni- ja Arki Haltuun -hankkeiden työnä sekä nuorten aikuissosiaalityön palveluna. Vertaistuki on toteutunut ryhmämuotoisissa palveluissa sekä palkatun kokemusasiantuntijan sekä nuorten raatitoiminnassa. Tukihenkilötoiminnasta on neuvoteltu Kriisikeskus Osviitan kanssa. Varhaisen vaiheen mielenterveyspalveluiden osalta ei ole tapahtunut merkittävää etenemistä. Varhaista mielenterveystyötä on kuitenkin tukenut se, että Ohjaamossa aloitettiin monialainen tiimityö syksyllä 2019.

Suunnitelma nuorisovastaanoton perustamiseksi valmisteltiin 2019 ja toiminta alkoi 1.5.2020.

Vuonna 2020 Ohjaamon toiminnassa on kehitetty poikkeusaikana erityisesti sähköisiä palveluita, mm. chat-palvelua lisättiin, nuorisopalvelujen kanssa toimittiin yhdessä discord-alustalla. Ohjaamo 15-30-vuotiaille, suurin osa 18-25-vuotiaille. Nuorten ääntä kuullaan palvelujen kehittämisessä (asiakasraadista kehittäjäasiakastyöhön).

Nuorisovastaanoton ja ohjaamon yhteistyötä kehitetään. Ohjaamo toimii yhteistyössä monien eri toimijoiden kanssa (mm. alueilla tehtävä monitoimijainen työ, esim. Hiedanranta-Lielähti)

Nuorisovastaanotto aloitti toimintansa 1.5.2020. Mielenterveyspalvelut suuntautuivat 13-18-vuotiaille ja päihdepalvelut 13-25-vuotiaille nuorille. Vanhoja palveluja uudistettiin ja järjestettiin uudelleen. Nuorisovastaanottoon liittyi tässä vaiheessa nuorisopsykiatrian poliklinikka Tipotien hyvinvointikeskuksesta, Nuorten päihdepoliklinikka Nuppo Sarvikselta ja yläkouluille jalkautuneet psykiatriset sairaanhoitajat ja ohjaaja. Lisäksi matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut vahvistuivat

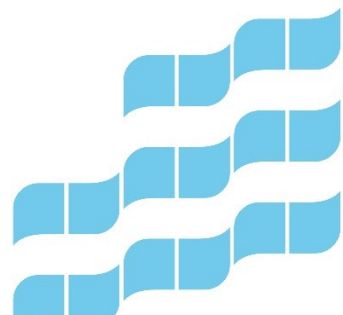

kahdella sairaanhoitajalla ja yhdellä psykologilla. Kaiken kaikkiaan nuorisovastaanotolla työskenteli 27 nuorten mielenterveys- tai päihdeongelmiin erikoistunutta psykologia, psykiatrista sairaanhoitajaa, sosiaalityöntekijää, lääkäriä tai ohjaajaa.

Nuorisovastaanotossa on pyritty kehittämään ja vahvistamaan matalan kynnyksen palveluja ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Nuorisovastaanoton päihdepalveluihin on voinut hakeutua ilman lähetettä. Mielenterveyspalveluihin on toistaiseksi vielä tarvittu viranomaisen ohjaus. Nuorisovastaanoton neuvontapuhelin on palvellut yhteistyötahoja. Puhelinaikana Nuorisovastaanoton matalan kynnyksen työntekijöitä on voinut konsultoida nuoren asioissa, ja heiltä on saanut tukea palveluohjaukseen. Lisäksi Nuorisovastaanotto on jalkautunut Ohjaamon asiantuntijatiimiin. Toimintaa ja palveluja kehitetään edelleen. Jatkossa Nuorisovastaanotto jalkautuu myös Ohjaamon aulapalveluihin ja puhelinneuvonta laajenee myös nuorille.

- **Erilaisten kuntouttavien mallien kehittäminen** (toisen asteen koulutuksen sisällä opintojen suorittamisen vauhdittaminen)

Varhaiseen puuttumiseen liittyvä toimintamalli on toteutettu. Lukion ja Tredun opinto-ohjaajat ovat pitäneet vastaanottoja Ohjaamossa ja he ovat olleet monialaisen työyhteisön jäseniä. Nepsy-työ on laajentunut toisen asteen koulutukseen. Nepsy-työryhmään on tullut mukaan toisen asteen edustus ja nepsy-valmentajia on koulutettu toiselle asteelle.

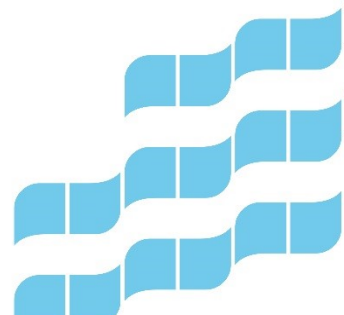
- **Suosituksen mukaiset opiskeluhuoltopalvelut**

Toisen asteen opiskeluhuoltoon lisättiin vuonna 2020 kaksi kuraattorin vakanssia, jolloin Steiner-koulu siirtyi kaupungin palveluiden piiriin ja Tampereen yhteiskoulun lukio kuraattoripalveluiden osalta. Syksyllä 2020 osoitettiin määräaikainen rahoitus kahden psykologin ja yhden kuraattorin palkkaamiseen koronaviruksen aiheuttaman lisääntyneen palvelutarpeen vuoksi. Vuodelle 2021 lisättiin yksi psykologin toimi. Suositusten mukaiset mitoitukset ovat psykologien osalta toteutuneet (1000 opiskelijaa/psykologi), mutta kuraattorien osalta suositusta ei saavutettu (780 opiskelijaa/kuraattori).

Opiskeluterveydenhuollossa on ollut terveydenhoitajaresursseissa merkittävä vaje suosituksiin nähden; lääkäreiden osalta rekrytointihaasteet ovat vaikeuttaneet palveluihin pääsyä. Vuoden 2021 alussa AMK-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto siirtyy YTHS:n palveluvastuulle, missä vaiheessa henkilöstöressurssien suhde opiskelijamäärään tavoittaa suositellun tason.

- **Maksuton raskauden ehkäisy alle 25-vuotiaille**

Alle 20-vuotiaiden osalta ehkäisyn maksutonta jakelua on laajennettu 1.2.2019 alkaen siten, että pitkävaikutteiset ehkäisymenetelmät ovat maksuttomia, kondomeja on saatavilla tarpeen mukaan ja ehkäisyä aloitettaessa sekä raskaudenkeskeytyksen ja synnytyksen jälkeen ehkäisypillerit (ja renkaat/-laastarit) ovat maksuttomia 12 kuukauden ajan. 20-25-vuotiaille tarjotaan aiempaan tapaan ehkäisyä aloitettaessa sekä raskaudenkeskeytyksen ja synnytyksen jälkeen ehkäisypillerit maksutta puolen vuoden ajan ja pitkäaikainen ehkäisy ilmaisena raskaudenkeskeytyksen jälkeen. Maksutonta

ehkäisyä on laajennettu edelleen vuonna 2020, jolloin aiemmin alle 20-vuotiaille suunnattu laajempi maksuton jakelu ulotettiin kattamaan kaikki alle 22-vuotiaat.

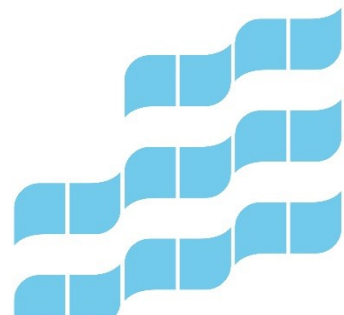
- **Matalan kynnyksen huumehoitopalvelut ovat helposti saavutettavissa ja niistä on tietoa eri palvelualueilla**

Nuorten päihdepoliklinikka Nuppo palvelee nuoria 16-25-vuotiaita, joilla on huumeisiin liittyviä ongelmia ja auttaa nuorten läheisiä. Nuoret ja heidän läheisensä voivat ottaa suoraan yhteyttä, lähetettä ei tarvita. Myös työntekijät, esimerkiksi opiskeluterveydenhuollosta, voivat ohjata nuoria Nuppoon. Nuppo on osa nuorisovastaanoton toimintaa. Ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta on tärkeää, että työntekijät tietävät päihdetyön palveluista nuorten ohjaamiseksi palveluiden piiriin.

7. Lastensuojelu

- **Systemisen lastensuojelun toimintamalli: Lapsiperheiden sosiaaliasemien henkilöstöä koulutetaan toimimaan systemisen lastensuojelun toimintamallin mukaisesti. Malli otetaan käyttöön asteittain siten, että yhä useampi asiakasperhe pääsee systemisen mallin mukaisen työskentelyn piiriin.**

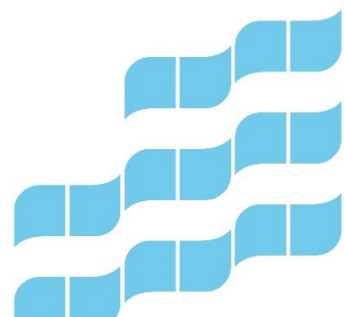
Kaikki lastensuojelun avohuollon sosiaalityön tiimit sekä tehostetun perhetyön tiimit on koulutettu ja systemisen toimintamallin mukaiset tiimit pyörivät säännöllisesti. Syksyllä 2020 järjestettiin lisäkoulutus uusille työntekijöille. Haasteena on ollut asiakasmäärä, joka avohuollossa on noin 1350. Käytännössä systemisellä toimintamallilla pystytään toimimaan joidenkin kymmenien asiakkaiden kanssa, joten määrällinen kattavuus on

vähäinen. Malli koetaan kuitenkin hyväksi ja vaikuttavaksi. Vaikka kaikkia asiakkaita ei saadakaan varsinaisen systeemisen työskentelyn piiriin, itse malli on vakiintunut ja sitä on myös kehitetty edelleen. Tampereen tavassa toteuttaa systeemistä työskentelyotetta korostuu erityisesti asiakkaan osallisuus ja pyrkimys luoda yhteistä ymmärrystä tilanteesta ja tuentarpeesta ja sen syistä.

- **Lastensuojelun avohuollon tukimuotojen kehittäminen: perhekuntoutuksen, avohuollon sijoitusmahdollisuuksien ja kotiin tarjottavan tuen kehittäminen kokonaisuutena**

Perhekuntoutusta hankitaan suorahankintana ja sitä on myös Päiväperhossa, jonka kuntoutus on suunnattu ensisijaisesti päihdeperheille. Avohuollon sijoituspaikkoja on Kuusikon perhetukikeskuksessa ja ostopalveluina. Tehostettuun perhetyöhön lisätyt vakanssit ovat mahdollistaneet kotiin tarjottavan tuen kehittämisen, samoin ostetun tehostetun perhetyön palvelukuvauksen kehittäminen kilpailutukseen. Kotiin tarjottavaa tukea on myös Kotipysäkki –palvelu, joka on tehostetun perhetyön tavoin yli 12-vuotiaille ja heidän perheilleen tarkoitettua tukea. Ammatillinen tukihenkilötoiminta on kilpailutettu ja alkanut uutena palveluna 17.8.2020. Tavoitteen laatimisen aikaiset suunnitelmat eivät ole toteutuneet sellaisinaan.

Nostoja suunnitelmakaudelta

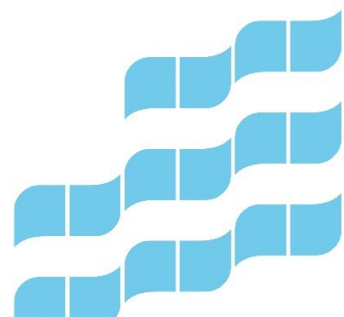
Korona

Suunnitelmakauden loppua leimasi korona-pandemia, joka toi haasteita lasten, nuorten ja perheiden arkeen, sen myötä myös palvelutarpeisiin ja niihin vastaamiseen palveluissa. Palvelutoimintaa oli muutettava nopealla aikataululla, mikä oli suuri haaste. Uusiakin toimintamuotoja ja kehitettyjä tapoja syntyi, joiden on todettu olevan käyttökelpoisia - korona on siis tuonut mukanaan myös hyvää palvelujen kehittämistä.

Vuoden 2020 aikana lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet vaikuttivat yksilöllisten palvelutarpeiden kasvuun muun muassa koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskeluhuollossa. Jatkohoitoon ohjaamisessa on ollut haasteita, koska hoitopaikkoja ei ole riittävästi.

Korona-pandemia on osoittanut, että kouluyhteisö on merkittävä tekijä lasten ja nuorten arjessa. Alueellisista haasteista esiin nousi kiusaaminen ja siihen liittyvät väkivallan ilmenemismuodot lasten ja nuorten keskuudessa.

Korona-pandemian aikana erityisesti nousi esille nuorten tarve anonyymeihin palveluihin. Monet nuoret haluavat kysyä nimettömästi erilaisiin asioihin liittyen neuvoja ja apua. Nimettömänä neuvojen kysymiseen on matalampi kynnyks. Valtakunnallisesti palveluja onkin tarjolla, mutta niille olisi enemmän tarvetta myös paikallisesti kuin mitä on tarjottu.

Osallistuva budjetointi

Vuonna 2020 Tampereella käynnistettiin osallistuva budjetointi teemalla lasten ja nuorten hyvinvointi. Toimintatapa pitää sisällään kolme vaihetta: ideointi, työpaja ja äänestys. Ideoita, miten ”osbuun” varatut 450 000€ käytetään, sai jättää kuka tahansa iästä ja kotipaikkakunnasta riippumatta. Äänestys oli mahdollista kaikille 12 vuotta täyttäneille tamperelaisille. Osallistuvan budjetoinnin eniten ääniä saaneita ideoita toteutetaan vuonna 2021 Tampereen viidellä eri alueella sekä koko kaupungin tasolla. Toteutettavat projektit liittyvät mielenterveyden tukemiseen ja vapaa-ajan toimintaan (mm. uimarantojen varustelu, skeittaus- ja muiden vastaavien harrastusten paikkojen lisääminen, lähialueiden liikuntapaikkojen kehittäminen).

Tampere Junior

Vuoden 2020 alussa käynnistyi kaupunkitasoinen Tampere Junior -kehitysohjelma, jonka tavoitteena on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointierojen kaventaminen Tampereen eri asuinalueilla. Kehitysohjelma kestää vuoden 2023 loppuun ja se koostuu useista eri osaprojekteista. Vuoden 2021 alussa on käynnistymässä SIB-hanke (social impact bond) kodin ulkopuolelle sijoitettujen nuorten koulutuksen ja työllistymisen edistämiseksi. Vuodelle 2020 pormestarin myöntämällä harrastusrahalla pilotoitiin Nuorisopassia lasten ja nuorten harrastamisen edistämiseksi. Kehitysohjelmassa määritellään myös hyvinvointi-indikaattoreita perustuen edistyneeseen data-analytiikkaan tamperelaisista lapsiperheistä.

